

รายงานโครงการพระราชดำริด้านสาธารณสุข กิจกรรม
การควบคุมหนองพยาธิ
ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม
อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

รายงานสรุปโครงการพระราชดำริด้านสาธารณสุข กิจกรรม การควบคุมหนองพยาธิ
ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

โครงการพระราชดำริด้านสาธารณสุข กิจกรรม การควบคุมหนองพยาธิ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ดำเนินโครงการเมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๕ โดยมีขั้นตอนการดำเนินโครงการดังนี้

วัน	รายการ
เดือนสิงหาคม ๒๕๖๕	สำรวจประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อตรวจหนองพยาธิในอุจจาระ
๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๕	รับอุปกรณ์เก็บตัวอย่างอุจจาระจาก ห้องแลปปฏิบัติการ
๒๙-๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๕	แจกอุปกรณ์เก็บตัวอย่างอุจจาระให้กับประชาชน
๕-๗ กันยายน ๒๕๖๕	รับตัวอย่างจากประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน และส่งต่อให้แลปปฏิบัติการเพื่อตรวจ
๒๒ กันยายน ๒๕๖๕	ทราบผลการตรวจคัดกรองและแจ้งให้ประชาชนทราบ

ดำเนินโครงการในทุกหมู่บ้านของตำบลโป่งงาม กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนในตำบลโป่งงามที่สนใจ เข้าร่วมโครงการจำนวน ๕๑๖ ราย โดยมีกิจกรรม ๑ กิจกรรมคือการตรวจหนองพยาธิในอุจจาระ

กิจกรรมที่ ๑ การตรวจหนองพยาธิในอุจจาระ

โรคหนองพยาธิเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญอย่างหนึ่งของไทย ซึ่งเป็นปัญหาต่อสุขภาพในวัยที่กำลังเจริญเติบโตทั้งร่างกายและสติปัญญา สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การมีฐานะยากจน อนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชนไม่ดี รวมทั้งพฤติกรรมสุขภาพและการรับประทานอาหารของประชาชนที่ยังไม่ถูกสุขลักษณะหรือรับประทานอาหารที่มีไข่พยาธิเจือปน เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดโรคพยาธิตามมา หากเป็นมากจนเรื้อรังมีโอกาสเป็นมะเร็งเสียชีวิตได้ อาการเบื้องต้นของโรค ได้แก่ หิวบ่อยและทานอาหารมาก น้ำหนักลด ท้องอืด ท้องเฟ้อ ท้องเสีย เจ็บและบวมตามผิวหนัง เจ็บหน้าอก ไอเป็นเลือด แพ้และมีผื่นคันหรือเป็นแนวแดงๆ บนผิวหนัง มีตุ่มนูนจำนวนมากขึ้นตามผิวหนัง เป็นไข้ ปวดเมื่อยตามร่างกาย ปวดศีรษะ ตาพร่ามัว หากเป็นมากจนเรื้อรังมีโอกาสเป็นมะเร็งและเสียชีวิตได้ กระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ ได้เสนอรูปแบบการแก้ปัญหาด้วยการสร้างต้นแบบควบคุมป้องกันโรคหนองพยาธิ โดยพัฒนาเป็นภาคีเครือข่ายด้านโรคหนองพยาธิ ให้ภาครัฐ ชุมชน หมู่บ้านและโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน

งานบริการสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม ได้เล็งเห็นความสำคัญของการตรวจหนองพยาธิ จึงดำเนินโครงการตรวจหนองพยาธิในอุจจาระของประชาชนโป่งงาม เพื่อคัดกรองประชาชนที่อาจมีปัญหาเกี่ยวกับหนองพยาธิซึ่งจะส่งผลต่อปัญหาสุขภาพและให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับวิธีการป้องกันและรักษาโรคพยาธิ โดยได้เก็บตัวอย่างจากประชาชนในตำบลโป่งงาม จำนวน ๕๑๖ ราย และพบว่า ประชาชนจำนวน ๑ ราย พบพยาธิสตรองจิลอยด์

พยาธิสตรองจิลอยด์ (Strongyloides stercoralis) หรือพยาธิเส้นด้ายเป็นพยาธิตัวกลมในลำไส้ชนิดหนึ่ง เป็นพยาธิที่สามารถเจริญครบวงจรชีวิต ทั้งแบบวงจรชีวิตอิสระหรือแบบอาศัยโฮสต์ รวมทั้งสามารถติดเชื้อซ้ำในตัวโฮสต์เองโดยไม่ต้องผ่านวงจรชีวิตภายนอก พยาธิสตรองจิลอยด์พบได้ทั่วโลกโดยเฉพาะในประเทศที่ภูมิอากาศร้อนชื้น ในประเทศไทยพบได้ทุกภาค สามารถติดต่อดีง่ายโดยไชเข้าสู่ผิวหนังของโฮสต์ มักมีรายงานการติดเชื้อพยาธินี้ร่วมกันในผู้ป่วยโรคพยาธิปากขอ ผู้ป่วยที่ติดเชื้อทั่วไปจะเกิดอาการในระบบทางเดินอาหาร เช่น ปวดท้อง ท้องอืด อาหารไม่ย่อย และท้องร่วง เนื่องจากพยาธิตัวแก่อาศัยอยู่ที่ลำไส้เล็ก หรืออาการทางผิวหนัง เช่น คัน เป็นตุ่ม หรือลมพิษ เนื่องจากการถูกพยาธิตัวอ่อนไชเข้าสู่ผิวหนัง หรืออาจไม่แสดงอาการใด ๆ เลยในผู้ติดเชื้อปริมาณน้อย อย่างไรก็ตามในผู้ป่วยที่ภูมิคุ้มกันต่ำ เช่น ผู้ที่มีภาวะทุพโภชนาการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้ป่วยโรคไต ผู้ป่วยโรคมะเร็ง ซึ่งได้รับยากดภูมิคุ้มกัน ยาเคมีบำบัด หรือการฉายรังสี จะมีอาการรุนแรงขึ้น เนื่องจากผู้ป่วยมีภูมิคุ้มกันต่ำไม่สามารถต้านทานพยาธิ พยาธิสามารถเพิ่มจำนวนขึ้นได้อย่างมากมาย พยาธิตัวแก่ในลำไส้เล็กจะทำให้ผู้ป่วยมีภาวะขาดน้ำขาดอาหาร จากการท้องร่วงรุนแรง นอกจากนี้พยาธิตัวอ่อนที่มีปริมาณมากมายเหล่านั้นยังสามารถไชบุกรุกเข้าสู่อวัยวะต่าง ๆ เช่น ปอด หลอดลม หัวใจ ตับ ไต ไชสันหลัง และสมอง ทำให้เกิดการอักเสบและอวัยวะล้มเหลว รวมทั้งการนำเชื้อแบคทีเรียเข้าสู่กระแสเลือด เหตุทั้งหมดนี้อาจทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตได้

วิธีป้องกันโรคพยาธิ ควรปฏิบัติโดยรายละเอียด ดังนี้

๑. มีสุขอนามัยที่ดี เช่น ล้างมือก่อนจะหยิบอาหารมารับประทาน
๒. สวมรองเท้าทุกครั้งที่ต้องเดินบนพื้นดิน เพื่อป้องกันไม่ให้พยาธิไชเข้าสู่เท้า
๓. สวมถุงมือทุกครั้งที่ต้องสัมผัสกับดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากอยู่ในเขตที่มีการแพร่กระจายของเชื้อ
๔. รับประทานอาหารที่สะอาดและล้างผักสดให้สะอาดก่อนรับประทาน
๕. ขับถ่ายอุจจาระลงส้วมทุกครั้ง เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของพยาธิ

แนวทางการรักษา รับประทานยาถ่ายพยาธิ ซึ่งการรับประทานยาแบ่งได้ ๓ ชนิด โดยรายละเอียด ดังนี้

๑. Albendazole สามารถใช้กำจัดพยาธิได้ทุกชนิด เช่น พยาธิเส้นด้ายหรือพยาธิเข็มหมุด พยาธิไส้เดือน พยาธิปากขอ พยาธิใบไม้ และพยาธิตัวตืด ยกตัวอย่างยาชื่อการค้า “ALBEN” เป็นต้น
๒. Mebendazole สามารถใช้กำจัดพยาธิตัวกลม เช่น พยาธิปากขอ พยาธิแส้ม้า พยาธิเส้นด้าย พยาธิไส้เดือน พยาธิตัวจืด ยกตัวอย่างยาชื่อการค้า “Fugacar” เป็นต้น
๓. Niclosamide สามารถใช้กำจัดพยาธิตัวตืด เช่น พยาธิตัวตืดหมู พยาธิตัวตืดวัว เป็นต้น

ภาพบรรยากาศโครงการพระราชดำริด้านสาธารณสุข กิจกรรม การควบคุมหนองพยาธิ
ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

